

Jord- och skogsbruksutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2026—2029

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2026—2029 (SRR 2/2025 rd): Ärendet har lämnats till jord- och skogsbruksutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 23.5.2025.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet
- lantbruksråd Esa Hiiva, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomidirektör Matti Hyytinen, jord- och skogsbruksministeriet
- naturresursråd Heikki Piiparinen, jord- och skogsbruksministeriet
- generaldirektör Johanna Buchert, Naturresursinstitutet
- avdelningsdirektör Jukka Pekonniemi, Livsmedelsverket
- controller Margit Ranta, Livsmedelsverket
- jordbruksdirektör Johan Åberg, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- centralförbundsordförande Mats Nylund, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- skogspolitisk chef Mika Salmi, Skogsindustrin rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Lantmäteriverket
- Meteorologiska institutet
- Forststyrelsen
- Finlands skogscentral
- Finlands klimatpanel
- Finlands miljöcentral
- Centralförbundet för Fiskerihushållning
- Helsingfors universitet, agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten
- Bioenergi rf
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- Koneyrittäjät ry

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

- Finska Köttbranschens Förbund rf
- Pro Vege ry
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Finlands Sågindustri rf
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- Finlands Hippos rf
- Finlands Fiskodlarförbund rf
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Solar Foods Ab.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Planen för de offentliga finanserna 2026–2029 utgår från att genomförandet av anpassningsåtgärder som stärker de offentliga finanserna fortsätter. Samtidigt stöds den ekonomiska tillväxten med ett tillväxtpaket. Genom jord- och skogsbruksministeriets tillväxtpaket stöds bland annat främjandet av exporten och kompetensutvecklingen. Inga nedskärningar riktas till stöden för livsmedelsproduktion. Anslagen under jord- och skogsbruksministeriet huvudtitel uppgår till cirka 2,5 miljarder euro i början av ramperioden och återgår till detsamma i slutet av perioden. I början av ramperioden ökar anslagsnivån först med cirka 20 miljoner euro och minskar med cirka 11 miljoner euro i slutet av ramperioden. Av förvaltningsområdets anslag används cirka 68 procent för jordbruk och livsmedelsekonomi och cirka 17 procent för utveckling av landsbygden. En betydande andel av anslagen för utveckling av landsbygden och för jordbruk och livsmedelsekonomi används till genomförandet av Finlands CAP-plan 2023—2027, som infördes vid ingången av 2023.

Av anslagen inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde används under ramperioden cirka 7 procent för naturresursekonomi och för att sköta Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter, cirka 6 procent för administration och forskning samt cirka 2 procent för lantmäteri och registrering av bostadsaktier. Riktlinjer som är centrala med tanke på en hållbar användning av skogarna och Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter ingår i planen för de offentliga finanserna också under miljöministeriets huvudtitel, och de behandlas nedan i utlåtandet. Dessutom lyfter utskottet fram att planen för de offentliga finanserna i enlighet med regeringsprogrammet innehåller en höjning av skogsavdraget 2026. En proposition om förhöjt skogsavdrag (RP 44/2025 rd) behandlas för närvarande i riksdagen. Utskottet anser att höjningen av skogsavdraget förbättrar finländarnas förutsättningar att äga och vårda skogarna.

Livsmedelsproduktion som en del av den övergripande säkerheten

Jordbrukets roll i att bygga upp försörjningsberedskapen och därmed samhällets övergripande säkerhet har beaktats när man riktat anpassningsåtgärderna. I sitt föregående utlåtande om planen för de offentliga finanserna konstaterade utskottet att det med tanke på försörjningsberedskapen är nödvändigt att jordbruket tillförsäkras förutsättningar att klara av sin huvudsakliga uppgift,

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

dvs. livsmedelsproduktionen (JsUU 7/2024 rd — SRR 2/2024 rd). Utskottet betonar att inga nedskärningar fortfarande riktas till finansieringen av livsmedelsproduktion.

De valda riktlinjerna kan anses vara ett mycket motiverat och viktigt bevis på jordbrukets och livsmedelsproduktionens strategiska betydelse. Samtidigt finns det skäl att beakta de indirekta konsekvenserna av de anpassningsåtgärder som regeringen beslutat om och att hålla fast vid principen också när anpassningsåtgärderna i praktiken riktas på ämbetsverksnivå. Utskottet anser att man vid genomförandet av nedskärningarna i anslagen till Livsmedelsverket i alla situationer bör säkerställa att jordbruksstöden genomförs i rätt tid och så smidigt som möjligt. Utöver att trygga tillräckliga personalresurser innebär detta också att se till att informationssystemen fungerar. Förutsättningarna för den inhemska livsmedelsproduktionen får inte äventyras på grund av nedskärningar i förvaltningen.

Svårigheterna med tillgången på inhemskt malet kött är ett uppenbart bevis på sambandet mellan jordbruk och försörjningsberedskap. Samtidigt visar de på hur beroende olika produktionsgrenar är av varandra. Bakgrunden till den svaga tillgången på nötkött är att antalet mjölkgårdar minskat på grund av lönsamhetsproblemen inom mjölkproduktionen. I Finland har nötkött i huvudsak producerats som en biprodukt av mjölkproduktionen. Nedläggning av gårdar är nästan alltid en slutgiltig lösning. Produktion som en gång lagts ner återupptas inte. Allvaret i jordbrukets lönsamhetsproblem syns nu också för konsumenterna, då malet kött tidvis är helt slut i affärerna. Lösningen på jordbrukets lönsamhetsproblem finns på marknaden.

Enligt utredning till utskottet förutspås uppskattningsvis 400 av de nuvarande cirka 4 000 mjölkgårdarna finnas kvar om tio år. Ändringen påverkar enligt utredning till utskottet produktionsvolymerna för mjölk med cirka 20 procent, eftersom antalet boskap växer på de gårdar som fortsätter och mjölkarna mjölkas något bättre. Samtidigt ökar gårdsstorleken och produktionen koncentreras. Situationen är särskilt oroväckande på grund av att det bland de gårdar som för närvarande läggs ner finns gårdar som gjort betydande investeringar i produktionen och som fortfarande är lönsamma. Jordbrukarnas förtroende för att produktionens lönsamhet förbättras har försvagats. Offentlig finansiering och förbättring av företagets verksamhetsmiljö kan endast sänka tröskeln för investeringar och fortsatt företagsverksamhet. Nyckeln till en permanent förbättring av situationen finns inom den privata sektorn.

Tillgången till investeringsfinansiering har försvårats på grund av gårdarnas ekonomiska situation och de krav på likviditet och säkerheter som hänför sig till lånefinansieringen. Detta påverkar generationsväxlingar och utvecklingen av gårdarna. Som en åtgärd utanför budgeten har regeringen därför beslutat höja fullmakten för statsborgen som beviljas ur Gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera) till 20 miljoner euro. Vid sidan av extern finansiering påverkar andra faktorer uppkomsten av nya jordbruksföretag och överföringen av livskraftiga gårdar till övertagaren av jordbruket. Det nuvarande systemet uppmuntrar inte i tillräcklig utsträckning till generationsväxlingar i rätt tid med tanke på den som etablerar jordbruket. Utskottet har därför ansett att det bör finnas ett brett urval av metoder för att stödja förutsättningarna för generationsväxlingar (JsUU 19/2024 rd — RP 109/2024 rd). Utskottet understöder regeringens åtgärder för att stödja förutsättningarna för fortsatt jordbruk genom att rikta rätten till ersättning för åkerareal särskilt till unga, nyblivna jordbrukare. Samtidigt konstaterar utskottet att det nuvarande systemet, där den som börjar driva ett jordbruk får förhöjt stöd under de fem första åren, inte skapar ett tillräckligt

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

långsiktigt perspektiv på produktionens lönsamhet så att marknaden genererar större inkomster till primärproduktionen. Jordbrukspolitiken ska vara konsekvent och ge ett långsiktigt perspektiv på företagens verksamhetsförutsättningar.

Utskottet betonar handelns och livsmedelsindustrins ansvar för att trygga tillgången till inhemsk mat. Det handlar framför allt om låga producentpriser och bristande flexibilitet när produktionskostnaderna förändras. Producentpriserna på kött, särskilt nötkött och svinkött, samt mjölk och spannmål, har sjunkit enligt statistiken för 2024, trots att producentpriserna har stigit i Europa. Utskottet vill fortfarande påskynda genomförandet av reformen av livsmedelsmarknadslagen och hoppas på fler lösningar för att förbättra producenternas ställning på marknaden. Genom att utveckla upphandlingslagstiftningen kan man förbättra de offentliga professionella kökens möjligheter att använda inhemska råvaror och öppna nya kanaler för jordbruksprodukter. Utskottet välkomnar särskilt riktlinjen om att den inhemska matens andel av den offentliga sektorns upphandlingar ökar.

Sammantaget är dålig lönsamhet det grundläggande problemet inom jordbruket och förbättrad lönsamhet den enda hållbara lösningen på de flesta problemen inom livsmedelsproduktionen. Utskottet har i ett tidigare utlåtande (JsUU 19/2024 rd) konstaterat att lönsamma gårdar som utvecklar sin verksamhet är ett livsvillkor för vår inhemska matproduktion. Utskottet har i det sammanhanget upprepat sitt tidigare konstaterande om att en lösning på jordbrukets lönsamhetsproblem måste hittas på marknaden.

Ett minskat antal gårdar innebär koncentrerad produktion, regional differentiering och glesare infrastruktur när det gäller primärproduktion och livsmedelsindustri. Dessa faktorer innebär allt större utmaningar för upprätthållandet av landsbygdens livskraft, bosättning och infrastruktur. Enligt utskottets bedömning har detta betydelse med tanke på såväl livsmedelsförsörjningsberedskapen som försvaret. Utskottet understöder särskilda åtgärder när det gäller jordbrukarna i östra Finland för att stärka den övergripande säkerheten och försörjningsberedskapen.

Förbättring av jordbrukets lönsamhet

I enlighet med vad som överenskommits vid regeringens halvtidsöversyn främjas vid sidan av livsmedelsexporten möjligheterna att utbilda experter och utveckla expertis inom livsmedelsbranschen på bred front, inklusive cellulärt jordbruk, bioekonomi och cirkulär ekonomi. Utskottet lyfter fram beslutet att årligen rikta 10 miljoner euro av Business Finlands forsknings- och utvecklingsfinansiering till utveckling av nya värdekedjor inom livsmedelsproduktionen 2026–2029. Utskottet anser att beslutet att göra livsmedelsexporten till en pilotbransch i samband med reformen av Team Finland är särskilt viktigt. Förbättrad livsmedelssäkerhet och beslutet om att inrätta en salmonellafond är åtgärder värda att understödja. Lösningen stöder inte bara hälsosäkerheten utan också målet att främja livsmedelsexporten. Utskottet betonar livsmedelsexportens betydelse för att förbättra jordbrukets lönsamhet. Producenterna behöver nya marknader för sina produkter. På så sätt tryggas bevarandet av den inhemska livsmedelsproduktion som är livsviktig med tanke på den nationella livsmedelsförsörjningsberedskapen i hela Finland.

Också importreglerna har stor betydelse för den inhemska livsmedelsproduktionens konkurrenskraft. Finland är en del av den inre marknaden och lyder under EU:s regler för produktion och ut-

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

släppande på marknaden. Jordbruksprodukter som har producerats enligt lägre standarder än kraven på EU:s jordbruks- och livsmedelsproduktion importeras till EU:s inre marknad. Utskottet anser att man på EU-nivå bör främja lagstiftning som säkerställer att jordbruksprodukter som importeras från länder utanför EU omfattas av motsvarande krav som de produktionskrav som tillämpas inom EU. Samtidigt bör EU undanröja administrativa och tekniska hinder för att producera livsmedel och släppa ut dem på marknaden. Utskottet anser det vara särskilt viktigt att på EU-nivå främja undanröjandet av hinder för utsläppande av nya livsmedel på marknaden (JsUU 12/2025 rd — E 8/2025 rd). Konsumenterna ska ges möjlighet att välja mellan produkter som tillverkas enligt olika krav. Med hjälp av tillförlitliga och transparenta produktmärkningar informerar man konsumenten om den inhemska kvalitetsens betydelse och ger konsumenten en genuin möjlighet att välja mellan olika produktkvaliteter.

Livsmedel och jordbruk är tillväxtbranscher. Gårdarnas investeringar stöds genom att höja Markeras statsborgen. Jord- och skogsbruksministeriets tillväxtpaket skapar incitament för affärsmöjligheter inom cellulärt jordbruk samt samarbete mellan jordbruket och energisektorn. Utskottet betonar vikten av mångsidigt jordbruk. Jordbruket ska kunna bedrivas i enheter av olika storlek på olika alternativa sätt. Utskottet anser det vara viktigt att samarbetet mellan jordbruket och energisektorn förbättras. Jordbruket producerar råvaror för produktion av gödningsmedel och bioenergi. Kommersiellt utnyttjande av denna råvara och den produkt som den ger kan erbjuda möjligheter att förbättra gårdarnas lönsamhet. Det finns lovande exempel på gårdarnas roll som producenter av småskalig energi i Europa.

En central faktor för jordbrukets lönsamhet och kontinuitet är att minska de direkta och indirekta kostnaderna och missnöjet till följd av den administrativa bördan. I enlighet med regeringens beslut görs det ändringar i jordbruksstödens administrativa börda redan före 2026, i samband med genomförandet av EU:s förenklingspaket för den gemensamma jordbrukspolitiken. Utöver den administrativa bördan för lantbruksföretagarna har utskottet i ett färskt utlåtande ansett det vara viktigt att också bestämmelserna om företag inom livsmedelsbranschen och i synnerhet om nya livsmedel förenklas och att den administrativa bördan minskas (JsUU 12/2025 rd). Det råder ett ömsesidigt beroende mellan jordbrukets primärproduktion och livsmedelsföretagen, och den administrativa bördan får inte försvaga livsmedelskedjans konkurrenskraft som helhet.

Utskottet betonar vikten av att förbereda sig inför den gemensamma jordbrukspolitikens kommande programperioden. Regeringen bör proaktivt påverka utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Enligt regeringen bedöms och bereds en omfördelning inom stödpolitiken inför nästa period utan att pruta på de centrala miljömålen. Utskottet betonar att jordbruksstöden bör riktas till livsmedelsproduktionen samtidigt som produktionens hållbarhet i första hand främjas med hjälp av incitament. Utskottet betonar vikten av ren mark och vattenreserver som en strategisk resurs och en särskild styrka för det finländska jordbruket. Vi bör värna om dessa grundläggande element också i fortsättningen. När det gäller klimatmålen bör beräkningen av växthusgasutsläppen från jordbruket och i synnerhet från organogena jordbruksmarker vidareutvecklas så att den behandlar EU:s medlemsländer jämlikt. I anslutning till detta beslutade regeringen anvisa 8 miljoner euro för utveckling av beräkningen av kolsänkor och kolförråd med hjälp av ett observationssystem. Denna satsning möjliggör ett långsiktigt utvecklingsarbete som kombinerar nationella mätningar, modelleringsmetoder och satellitobservationer.

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

Landsbygdsutveckling och hästhållning

Enligt statsminister Petteri Orpos regeringsprogram ska verksamhetsförutsättningarna för hästhållning säkerställas och finska hästens ställning som nationalras tryggas. Utskottet har flera gånger betonat hästhållningens betydelse särskilt för landsbygden och dess livskraft. Utskottet anser det vara viktigt att hästhållningens verksamhetsmöjligheter i enlighet med regeringsprogrammet tryggas också i framtiden trots ändringar i finansieringskällan. Utskottet har i sina tidigare ställningstaganden påpekat att hästsporten till sin natur är en verksamhet som måste kunna planeras på lång sikt. En reformen av finansieringen av hästbranschen bör inte skapa osäkerhet om branschens framtid, utan finansieringen bör tryggas långt in i framtiden.

Utskottet har i ett färskt utlåtande konstaterat att hästbranschen är en viktig del av det finländska samhället på många olika sätt (JsUU 10/2025 rd — RP 16/2025 rd). År 2022 fanns det något över 75 000 hästar i Finland, varav cirka 20 000 var finska hästar. Det uppskattas att det finns 220 000—250 000 utövare av travsport och cirka 160 000 utövare av ridning i Finland. Hästbranschens sysselsättande effekt på riksnivå är cirka 15 000 personer, och branschen är av betydelse för landsbygdens livskraft och landsbygdsutvecklingen. (JsUB 27/2022 rd — HE 260/2022 vp). Hästbranschen sysselsätter sammanlagt cirka 6 500 årsverken. Därmed är den till sina proportioner jämförbar med exempelvis Lapplandsturismen och skogsmaskinsbranschen. (JsUU 10/2025 rd). Hästbranschen skapar arbete och företagsverksamhet också i glesbygder där möjligheterna att få jobb är begränsade.

Utskottet har ansett det vara särskilt viktigt att trygga framtiden för Finlands enda häst som är av lantras, den finska hästen. Utskottet instämmer i det som sägs i de yttranden som utskottet fått, nämligen att det är vår gemensamma skyldighet att bevara den finska hästen som en livskraftig nationalras. Travtävlingens verksamhet har ett direkt samband med uppfödningen av finska hästar och med antalet föl som föds årligen. Redan nu är antalet oroväckande lågt med tanke på rasens livskraft. Riskgränsen anses gå vid 1 000 födda föl. Antalet födda föl av finsk häst understred denna gräns åren 2023—2024. Aktiv travtävlingens verksamhet möjliggör en fortsatt livskraftig population av finsk häst. Målen att bevara rasen bör beaktas både i finansieringslösningarna för penningspelssystemet under övergångsperioden och i politikåtgärderna på längre sikt. (JsUU 10/2025 rd)

I planen för de offentliga finanserna anvisas i genomsnitt 25,5 miljoner euro för främjande av hästhållningen 2026—2027. Det har bedömts att penningspelsreformen gör det möjligt för aktörer inom hästhållningen att delta i penningspelsverksamhet och att behovet av direkt statlig finansiering därmed minskar från och med 2028. Enligt rambeslutet sjunker finansieringen till 6 miljoner euro 2029, men regeringen har förbundit sig till att våren 2026 granska den finansieringsnivå som sektorn behöver 2028—2029. Med hänvisning till de synpunkter som framförts ovan i fråga om hästbranschens samhälleliga betydelse och hotbilderna för den finska hästen som ras, anser utskottet att de kommande årens finansieringsnivå för hästhållningen bör ses över i god tid, redan i år.

I de yttranden som utskottet fått understöds den årliga tilläggsfinansieringen på en halv miljon euro som riktas till att stödja 4H-verksamheten. 4H-organisationen främjar landsbygdens livskraft och dragningskraft genom att ordna varierad fritidssysselsättning och serviceverksamhet

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

särskilt för unga på landsbygden. Dessutom bidrar organisationen till framtidens lösningar på bristen på arbetskraft inom naturbruk genom att sysselsätta unga och erbjuda dem möjligheter att pröva på företagande. Utskottet välkomnar organisationsverksamheten sysselsätter unga och utvecklar deras kompetenser. Det är viktigt att få unga att intressera sig för naturbruk och hjälpa dem att skaffa sig arbetserfarenhet också i de områden där sysselsättningsmöjligheterna annars är svaga. Utskottet konstaterar att tillgången på kompetent arbetskraft fortfarande är en central utmaning och ett hinder för att utveckla verksamheten för företag inom naturbruket och livsmedelsbranschen.

Hållbar skötsel och användning av skogar

Enligt planen för de offentliga finanserna stärks skogarnas tillväxt och kolsänkorna genom ett åtgärds paket som det satsas sammanlagt 14,9 miljoner euro på under 2026 och 2027. Åtgärdena omfattar informationsstyrning, snabbare skogsförnyelse, tätare trädbestånd, ökning av skogsarealen, främjande av skogsgödsling samt bättre beredskap för förebyggande av skogsskador. Under de senaste åren har den minskning i skogstillväxten som observerats i Nordeuropa och de insektskador som blivit vanligare i Europa framhållt behovet av åtgärder för att förbättra skogarnas hälsa och tillväxtförmåga. Utskottet anser det vara viktigt att sörja för förutsättningarna för en fungerande virkesförsörjning inom skogsindustrin och energiindustrin. Därför är det viktigt att avsätta extra medel för att främja skogstillväxten och utvidga skogsarealen. När klimatet blir varmare är det nödvändigt att fästa särskild uppmärksamhet vid skogarnas hälsa. Vid hanteringen av skogsskador är det väsentligt att följa upp dem tillräckligt heltäckande, bedriva forskning och höja skogsägarnas och aktörernas kunskapsnivå. Det är viktigt att man satsar på att förebygga skogsskador också genom informationsstyrning.

Utskottet betonar att de medel som riktas via incitamentssystemet för skogsbruket, dvs. METKA-systemet, är en viktig del av en aktiv skogsvård. Det är viktigt att METKA-finansieringen räcker till också med tanke på genomförandet av tillväxtpaketet för skogarna. Genom METKA-systemet främjas skogens växtkraft, mångsidig användning av skogen och sysselsättningsläget också i glesbygden. Samtidigt är det möjligt att främja anpassningen till framtidens klimat bland annat genom att i fråga om lämpliga objekt skapa ett mångsidigare förhållande mellan olika trädslag. Genom att välja rätt trädslag och gynna blandskog kan man förebygga skogsskador.

Enligt planen för de offentliga finanserna utökas finansieringen av naturvården med 1,75 miljoner per år genom programmen METSO och Helmi. Programmen METSO och Helmi baserar sig på frivillighet och har ett brett godkännande bland markägarna. Att det handlar om frivilligt skydd bidrar i hög grad till att öka åtgärdernas godtagbarhet och skyddets sociala hållbarhet. Den utökade finansieringen stöder dessutom uppnåendet av klimatmålen. Också enligt en utvärderingsrapport som publicerades den 5 februari 2025 har METSO-programmets skyddsåtgärder och stödande insatser bildat en balanserad och ändamålsenlig helhet. Enligt utvärderingen förväntas METSO-programmet uppnå sina hektarmål för permanent skydd år 2025. Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet håller för närvarande på att utarbeta en fortsättning på METSO-programmet från och med 2026. En tillräcklig finansiering av METSO-programmet måste tryggas så att skyddet kan omfatta skogar på privat mark som i enlighet med statsrådets beslut är gamla skogar och skogar i naturtillstånd.

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

I planen för de offentliga finanserna konstateras det att Naturresursinstitutet och Finlands miljöcentral anvisas sammanlagt 2 miljoner euro i finansiering för forskning kring restaurering från och med 2026. Dessutom anvisas dessa forskningsinstitut en tidsbunden tilläggsfinansiering på sammanlagt 4 miljoner euro för åren 2026—2027. Finansieringen riktas till utveckling av nya kostnadseffektiva metoder för information om naturtyper och ekosystem. Det är aktuellt att utöka forskningsfinansieringen till forskning kring restaurering och till information om naturtyper och ekosystem, eftersom utarbetandet av en nationell restaureringsplan pågår och därefter övergår man till att genomföra och följa upp planen. Forskningen kan vara ett betydande stöd för arbetet med att planera, rikta och följa upp restaureringsåtgärder så att de är kostnadseffektiva och verkningfulla. Genom god planering vid genomförandet av restaureringsförordningen kan man också uppnå klimatfördelar. Utskottet anser det vara viktigt att skyldigheterna enligt restaureringsförordningen fullgörs på ett sätt som är verkningfullt och å andra sidan begränsar virkesanskaffningen så lite som möjligt.

Jord- och skogsbruksutskottet har redan i fråga om växthusgasutsläppen från jordbruksmark i sitt utlåtande fäst uppmärksamhet vid att regeringen våren 2025 i samband med behandlingen av planen för de offentliga finanserna beslutade anvisa 8 miljoner euro för utveckling av beräkningen av kolsänkor och kolförråd med hjälp av ett observationssystem. Avsikten är att systemet ska utvecklas i ett samarbete mellan Naturresursinstitutet, Meteorologiska institutet och Helsingfors universitet. Jord- och skogsbruksutskottet anser att det är viktigt att forskningsinstitutet samarbetar för att man ska få mångsidig information om de utmaningar och möjligheter som är förknippade med beräkningen och hitta fungerande lösningar. Ett starkt kunskapsunderlag är viktigt också när man påverkar utvecklingen av EU:s beräkning av kolsänkor.

Tryggande av naturresursekonomins verksamhetsförutsättningar

Jord- och skogsbruksutskottet lyfter slutligen fram vissa allmänna frågor som gäller naturresursekonomins verksamhetsförutsättningar, delvis också utanför sitt eget ansvarsområde. En stabil och förutsägbar omvärld är viktig för all företagsverksamhet och i synnerhet för företagens vilja att investera. I fråga om företag inom naturresursekonomi betonas dessutom särskilt tillgången på kompetent arbetskraft och smidiga administrativa förfaranden i anslutning till investeringar. Enligt regeringsprogrammet ska landsbygdsföretagande bli mer attraktivt och utbildningen och forskningen inom naturbruk och livsmedelssektorn utvecklas så att de motsvarar de förändrade kraven i omvärlden. Utskottet betonar att utbildningen inom naturbruk är viktig för att bibehålla baskompetensen dels inom primärproduktionen, som är viktig med tanke på försörjningsberedskapen och livsmedelsförsörjningen, dels inom skogsvården, som är viktig för samhällsekonomin. Utskottet anser det vara viktigt att det reserveras tillräcklig finansiering för yrkesutbildningen.

Under ramperioden genomförs statens regionförvaltningsreform. Lagstiftningen om reformen avses träda i kraft vid ingången av 2026. Syftet med reformen är i enlighet med regeringsprogrammet att underbygga en enhetlig tillstånds-, styrnings- och tillsynspraxis som är oberoende av region, samt att göra tillståndsprocesserna smidigare. Reformen innebär bland annat att tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter koncentreras till ett nytt sektorsövergripande ämbetsverk. I regeringsprogrammet konstateras det också särskilt att konsumtionen av, tillgången till och exporten av inhemsk fisk ökas genom att tillståndsprocesser och reglering i anslutning till fiskodling

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

lättas upp och yrkesfiskarnas verksamhetsförutsättningar förbättras. Upprätthållandet och utvecklandet av en fungerande fiskerinäring är också en väsentlig del av försörjningsberedskapen. Jord- och skogsbruksutskottet anser därför att det är viktigt att regionförvaltningsreformen genomförs så att den också i praktiken uppfyller målet att göra myndighetsverksamheten smidigare.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 21.5.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenna Simula saf
vice ordförande Anne Kalmari cent
medlem Markku Eestilä saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Antti Kangas saf (delvis)
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Helena Marttila sd
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Timo Suhonen sd
medlem Peter Östman kd
ersättare Olga Oinas-Panuma cent.

Sekreterare var

utskottsråd Susanna Paakkola
utskottsråd Tuire Taina.

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Vi kan inte instämma i utskottets ståndpunkt, eftersom utskottet inte i tillräcklig utsträckning identifierar de centrala och kritiska bristerna i redogörelsen om planen för de offentliga finanserna i förhållande till klimat- och naturmålen, återupprättandet av kolsänkorna inom markanvändningssektorn och hållbarhetsomställningen inom livsmedelsproduktionen.

Förslagen till finansiering i planen för de offentliga finanserna för att stödja klimat- och miljöåtgärderna är långt ifrån tillräckliga för att Finlands klimatmål ska nås. I själva verket minskar anslagen för att främja klimatneutralitet betydligt under ramperioden inom andra sektorer än forsknings- och utvecklingsverksamhet. Samtidigt kräver uppnåendet av Finlands klimatförpliktelser på EU-nivå och Finlands nationella klimatneutralitetsmål allt fler åtgärder och nya satsningar.

Situationen för Finlands kolsänkor är alarmerande och man måste snabbt få istånd en ändring så att markanvändningssektorn slutar vara en utsläppskälla och istället återgår till att vara en kolsänka. Det viktigaste sättet för att uppnå målet är att begränsa avverkningen av skog. Regeringen föreslår fortfarande inga åtgärder för att rätta till situationen i planen för de offentliga finanserna. En tydlig enskild åtgärd för att minska avverkningsvolymerna och återupprätta kolsänkan är att minska energianvändningen av trä. Här är ett centralt verktyg att slopa skatteförmånen för vedeldning. Planen för de offentliga finanserna innehåller emellertid ingen beredskap att slopa förmånen eller andra miljöskadliga skattestöd.

Samtidigt innehåller planen för de offentliga finanserna åtgärder som rentav försvagar förutsättningarna för skogarnas kolsänkor. Att höja skogsavdraget är ett incitament att öka virkesproduktionen och avverkningarna och därmed ett steg i fel riktning. Likaså är ökningen av Forststyrelsens intäktsföring en felaktig utvecklingstrend – intäktsföringen bör tvärtom minskas för att minska avverkningstrycket på statens skogar.

Sammanlagt 14,9 miljoner euro anvisas för att förbättra skogarnas kolsänka 2026 och 2027. Stödet till klimatåtgärder är välkommet, men de åtgärder inom markanvändningssektorn som är mest verkningsfulla med tanke på klimatet nämns inte. Finansieringsnivån är dessutom helt otillräcklig med tanke på det mycket kännbara underskott som uppstått i skogarnas kolsänka jämfört med Finlands mål om klimatneutralitet. Regeringen tänker inte återinföra de stöd som den slopat för återvätning av torvmarker eller våtmarksodling, trots att exempelvis våtmarksodling enligt undersökningar är en mycket kostnadseffektiv klimatåtgärd.

I planen för de offentliga finanserna har man inte heller på något sätt identifierat eller förberett sig på det hot om ekonomiska kostnader som följer av att Finland med nuvarande åtgärder inte kan fullgöra sina EU-förpliktelser och uppnå de nivåer på kolsänkor som avtalats för LULUCF-sektorn. Om inga ytterligare åtgärder vidtas blir vi tvungna att kompensera för den kollapsade kolsänkan genom ytterligare åtgärder inom andra utsläppssektorer eller genom att köpa ”sänkkrediter” eller ”utsläppsrätter” från annat håll i Europa. Det kan innebära en räkning i miljardklass för Finland.

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

Avvikande mening 1

I en tid då klimatmålen skärps är denna typ av spekulativ klimatpolitik som förlitar sig på köp av andras utsläppsrätter eller sänkkrediter varken hållbar eller ekonomiskt förnuftig. Det vore förnuftigare att vidta de behövliga åtgärderna för att stärka kolsänkorna i Finland, varvid pengarna, arbetet och aktiviteten i anslutning till dem stannar kvar i Finland. Det vore också mångdubbelt förnuftigare att betala finländska mark- och skogsägare för kolbindning än att kompensera utsläppseffekten genom dyra åtgärder på annat håll i Europa, för att inte tala om eventuella böter till EU.

I planen för de offentliga finanserna har 8 miljoner euro anvisats för att utveckla beräkningen av kolsänkorna. Summan är betydande i förhållande till finansieringen för att stärka kolsänkan. Vi anser i och för sig att det är viktigt att utveckla beräkningsmetoderna, men betonar att det primära är att rikta finansiering till åtgärder som stärker kolsänkan. Utvecklingen av beräkningen av kolsänkor får inte heller vara en grund för att söla med att vidta klimatåtgärder inom markanvändningssektorn.

Tilläggsatsningarna på programmen METSO och HELMI är välkomna, men fullständigt otillräckliga. För att förbättra naturens tillstånd och stoppa förlusten av biologisk mångfald krävs tiotals gånger mer tilläggsatsningar jämfört med de 1,75 miljoner euro som läggs till i planen för de offentliga finanserna.

När det gäller vattenskyddet innehåller planen välkomna satsningar på att förbättra Östersjöns och i synnerhet Skärgårdshavets tillstånd. Som helhet bör nivån dock vara högre också när det gäller vattenskyddet. Särskilt beklagligt är det att förlängningen av fosforförordningens undantag för naturgödsel försämrar vattenskyddet, vilket innebär att åtminstone en del av satsningarna i sin helhet omintetgörs.

När det gäller livsmedelsproduktionen är satsningarna på att skapa nya värdekedjor ytterst viktiga och behövliga. Vi anser dock att ambitionsnivån bör vara ännu högre. Vid sidan av enskilda finansieringsbeslut behövs ett strategiskt grepp för att påskynda hållbarhetsomställningen inom livsmedelsproduktionen. Ett viktigt verktyg för detta är den livsmedelsstrategi som för närvarande bereds vid jord- och skogsbruksministeriet. Vid utvecklingen av värdekedjorna inom livsmedelsproduktionen bör man beakta såväl växtbaserad mat (växtproteiner och växtbaserade mejeriprodukter) som cellulärt jordbruk.

En systemisk förändring mot ett mer hållbart livsmedelssystem bör främjas på bred front. Det behövs tillräcklig och långsiktig finansiering för innovationer inom växtbaserad livsmedelsproduktion och cellulärt jordbruk samt en reform av det nuvarande systemet med jordbruksstöd.

I planen för de offentliga finanserna betonas självförsörjning och försörjningsberedskap, vilket är en god och viktig utgångspunkt. Planen för de offentliga finanserna förbigår dock helt den växtbaserade matens möjligheter att öka försörjningsberedskapen, till exempel när det gäller att minska användningen av gödselmedel och bevara markens bördighet.

I fråga om livsmedelssystemet bör uppmärksamhet ägnas åt att de allmänna sparmålen inom förvaltning äventyrar uppnåendet av de mål som regeringen själv satt upp. Livsmedelsverkets omkostnader minskas, men samtidigt utökas uppgifterna och uppgiftsfältet förändras. Detta riskerar

Utlåtande JsUU 14/2025 rd
Avvikande mening 1

att ha betydande konsekvenser exempelvis för den nationella CAP27-planeringen och tillsynen över avskogningsförordningen.

Definitionen av torv som nationellt strategiskt viktig råvara måste betraktas som ett misstag, eftersom torvproduktionen har skadliga miljökonsekvenser och energianvändningen av torv på grund av utsläppshandeln har blivit olönsam, varvid man inte bör sträva efter att stimulera den med skattemedel.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 21.5.2025

Tiina Elo gröna
Veronika Honkasalo vänst

Utlåtande JsUU 14/2025 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Jordbruket och producentpriserna

Lönsamhetskrisen inom jordbruket är en faktor som hotar Finlands livsmedelstrygghet och försörjningsberedskap. SDP har under hela början av regeringsperioden efterlyst lagändringar för att förbättra producentens ställning. Tyvärr väntar dessa lagar fortfarande på att utfärdas.

Det är väsentligt att förbättra exportförutsättningarna för att jordbrukets lönsamhet ska öka. Utöver exportpotentialen för livsmedelsprodukter måste uppmärksamhet också ägnas åt exporten av teknik och kompetens. Beslutet att årligen rikta 10 miljoner euro till utveckling av nya värdekedjor inom livsmedelsproduktionen 2026—2029 är bra. Värdekedjorna inom livsmedelsproduktionen måste utvecklas med beaktande av värdekedjorna för såväl växtbaserade livsmedel som cellulärt jordbruk. Finland är en av de globala föregångarna inom cellulärt jordbruk, så det är motiverat att utveckla dess värdekedjor. Enligt Naturresursinstitutets utredning täcker växtproteiner, havrebaserade mejeriprodukter och cellulärt jordbruk mer än 50 procent av hela livsmedelssektorns tillväxtpotential för förädlingsvärde fram till 2035.

Gårdar utan inkomst

Enligt Naturresursinstitutet finns det i Finland gårdar som lyfter jordbruksstöd men som inte har inkomster från jordbruket. Enligt SDP bör jordbruksstöden riktas till gårdar som producerar mat eller insatser till jordbrukets produktionskedja. Jord- och skogsbruksministeriet meddelade i början av året att det inleder en utredning om huruvida stödvillkoren kunde skärpas. (YLE 21.1.2025) Vid utskottets sakkunnigutfrågning har det nu framförts att utredningen har avslutats och ärendet har begravts. Det är obegripligt att regeringen inte har någon vilja att rationalisera stödpolitiken i ett läge där underskottet i statsfinanserna är enormt och nedskärningarna drabbar de svagaste i samhället.

Livsmedelsexport och Livsmedelsverket

Av Business Finlands fullmakt anvisas 10 miljoner euro per år för att utveckla nya värdekedjor inom livsmedelsproduktionen 2026—2029.

Regeringen har i samband med ramförhandlingarna beslutat om en nedskärning på 12 miljoner euro i företagsstöden, men har inte berättat vad nedskärningen gäller. Om nedskärningen gäller Business Finlands stöd till innovationsverksamhet, kan det ha en negativ inverkan på internationaliseringen av företagen inom livsmedelsindustrin och kommersialiseringen av nya produkter.

Livsmedelsverkets resurser måste tryggas, eftersom verket gör exportutredningar och sköter landsspecifika tillstånd, vilket påverkar livsmedelsexporten. Som en del av produktivitetsåtgärderna för 2025—2027 riktas nedskärningar på sammanlagt 9,050 miljoner euro till Livsmedels-

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

Avvikande mening 2

verket (2025 BU: 0,74 mn euro, 2026 ram: 2,7 mn euro och 2027 ram: 5,61 mn euro) och från och med 2028 en årlig nedskärning på 5,61 miljoner euro.

Kravet på att utveckla informationssystemen och på så sätt effektivisera verksamheten är utmanande i kombination med nedskärningarna. Nedskärningarna ökar riskerna för informationssystemens funktionalitet och uppkomsten av olika avvikelser. Med otillräckliga resurser är det till exempel svårt att genomföra avskogningsförordningen och det kan inverka negativt på konkurrenskraften hos de inhemska aktörer som omfattas av förordningen. I ljuset av detta minskar inte oron av vårens rambeslut om en kommande nedskärning på 130 miljoner euro i statsförvaltningen.

Beskogningsstöd

Regeringen slopade det beskogningsstöd som var i kraft en kort tid i början av regeringsperioden och upphävde lagen om stödet. Nu har man vid ramförhandlingarna beslutat om tilläggsfinansiering på 4 miljoner euro för utvidgning av skogsarealen 2027 och om 0,3 miljoner euro till NTM-centralerna för stödförvaltningen. Man kan bara förundra sig över detta slöseri med resurser för förvaltning och lagberedning då regeringen först slopade det stöd som börjat fungera väl och nu skapar en liknande ny stödmekanism och påbörjar en ny lagberedning om stödet. Vi stöder beskogningsstödet, men förundrar oss över regeringen som samvetslöst genom sin inkonsekventa politik slösar bort av de knappa resurserna inom statsförvaltningen, det vill säga av skattebetalarnas pengar.

Brist på arbetskraft

Nedskärningarna i yrkesutbildningen är ytterst skadliga för skogsbranschen, särskilt utbildningen av skogsmaskinsförare. De knappa resurserna innebär att man inte kan erbjuda tillräcklig handledning och tillräckligt stöd under studietiden för att garantera de studerande tillräcklig yrkesskicklighet och därmed en arbetsplats som motsvarar utbildningen. Slopandet av vuxenutbildningsstödet försvårar i sin tur utbildningen för dem som byter yrke. Vuxenutbildningsstödet bör återinföras i någon form.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 21.5.2025

Piritta Rantanen sd
Timo Suhonen sd
Helena Marttila sd

Utlåtande JsUU 14/2025 rd

Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

Centern har redan tidigare konstaterat att regeringsprogrammet innehåller många bra skrivningar om jord- och skogsbruk samt fiske och jakt. Vi välkomnar att jordbrukets betydelse som en del av försörjningsberedskapen och samhällets strategiska kärna har identifierats. Tyvärr finns det varken finansiering eller medel i planen för de offentliga finanserna för 2026—2029 för att fullfölja de flesta positiva utfästelser i regeringsprogrammet.

Jordbrukets lönsamhet

Regeringen ser det som en merit att den i huvudsak lyckats rikta sina nedskärningar inom jord- och skogsbrukssektorn till annat än livsmedelsproducerande jordbruk. Centern påpekar att det inte i något fall räcker till att trygga enbart nuläget för att den inhemska matproduktionen ska kunna bevaras på lång sikt. De mål för ökad lönsamhet inom sektorn som skrivits in i regeringsprogrammet är betydligt mer ambitiösa än de mål som skrivits in i planen för de offentliga finanserna.

Vi understryker att jordbrukets lönsamhet fortfarande är mycket svag. Regeringspartiernas löften om en kursändring i fråga om lönsamheten inom jordbruket har inte uppfyllts. I lönsamhetsfrågan vädjar regeringen till ansvaret hos de starkare parterna i livsmedelskedjan, framför allt handeln. Tyvärr räcker det inte med enbart vädjanden om en rättvisare inkomstfördelning. Det är ytterst oroväckande att regeringen inte i tillräcklig utsträckning har främjat revideringen av livsmedelsmarknads-, konkurrens- och upphandlingslagarna i enlighet med skrivningarna i regeringsprogrammet. Det så kallade II-paketet för revidering av livsmedelsmarknadslagen har inte kommit längre än till att den bereds av en arbetsgrupp tillsatt av ministeriet. Tyngdpunkten i revideringen av upphandlingslagen ligger annanstans än på livsmedelsupphandling. Det pågår för närvarande ingen beredning av revideringen av konkurrenslagen, som är viktigast med tanke på balanseringen av marknaden. Centern kräver att regeringen följer skrivningen i sitt eget regeringsprogram och omedelbart inleder beredningen av en revidering av konkurrenslagen.

Utöver en rättvisare inkomstfördelning måste man eftersträva förädlingsvärde i hela den finländska livsmedelskedjan. Detta är möjligt framför allt genom ökade satsningar på livsmedelsexporten. Regeringen har anvisat extra satsningar på exportfrämjande, men låtit bli att beakta finansieringen av de stödtjänster som är viktiga med tanke på exportfrämjandet. Det finns ett finansieringsbehov bland annat i fråga om Livsmedelsverkets exporttillstånd. Livsmedelsverket har meddelat att verket på grund av regeringens nedskärningar har svårigheter med att upprätthålla ens den nuvarande servicenivån.

Den svaga lönsamhetsutvecklingen inom jordbruket har identifierats, men åtgärderna för att vända trenden lyser med sin frånvaro. Antalet gårdar förutspås minska dramatiskt under de följande tio åren. Det är särskilt oroväckande att det finns allt större produktionsenheter på de gårdar som läggs ner. Den minskade produktionen försvagar Finlands försörjningsberedskap och självförsörjning i fråga om livsmedel. Den rådande bristen på malet kött visar hur den inhemska produk-

Utlåtande JsUU 14/2025 rd Avvikande mening 3

tionen inte ens för närvarande vill räcka till för att täcka efterfrågan. Den svaga lönsamhetsutsikterna inverkar negativt på generationsväxlingar och investeringsviljan.

Centern anser att regeringen inte har ingripit i tillräcklig utsträckning ens i de akuta problemen inom jordbruket. Livsmedelsproduktionen har i huvudsak koncentrerats till ett mycket litet geografiskt område och östra Finland har tömts, vilket kräver särskild uppmärksamhet och åtgärder. En verklig försörjningsberedskap förutsätter att livsmedelsproduktion bedrivs i hela Finland. Regeringen bör så snart som möjligt beakta östra Finlands särskilda situation och som en del av helheten förhandla om EU:s landsbygdsfinansiering till området.

Centern uttrycker sin oro över regeringens förmåga att försvara det inhemska jordbruket vid förhandlingarna om nästa programperiod för EU:s jordbrukspolitik. Det är nödvändigt att trygga finansieringen av jordbruks- och landsbygdspolitiken. På EU-nivå bör kravet vara att jordbrukets relativa andel av EU-budgeten åtminstone består, med inflationen beaktad. Modellen med den så kallade II-pelaren bör inte slopas. Regeringen bör ställa som förhandlingsmål att Finlands finansieringsandel ökar jämfört med nuläget.

Skogar och förnybar energi

Regeringens beslut att höja skogsavdraget är värt att understödja, eftersom det bidrar till att stärka det inhemska ägandet och en hållbar användning av skogarna. Regeringens skogspolitik behöver dock förbättras på många andra punkter. Regeringen har skurit ner i METKA-stöden för hållbar skogsvård och stödvillkoren har försvagats. Beskogningsstödet har slopats helt och hållet. Centern har ansett att dessa beslut är skadliga för hela den finländska skogssektorn.

Vid ramförhandlingarna våren 2025 visade regeringen lyckligtvis att den delvis förstått att besluten varit skadliga och anvisade tilläggsanslag för att främja skogstillväxten. Centern noterar att det finns både behov och starka grunder för tilläggsfinansiering också i fråga om METSO-finansieringen för frivilligt skydd. Genom frivilligt skydd kan man öka den allmänna acceptansen för användningen av skogarna.

Regeringen har misslyckats i sitt löfte att stärka produktionsförutsättningarna för inhemsk förnybar energi. Byråkratin och produktionskostnaderna för biogas och bioenergi har redan ökat genom flera propositioner. Det har inte anvisats några som helst lättnader i tillstånden för energianläggningar och de dyra verifieringsskyldigheterna gäller till och med biogasanläggningar på enskilda gårdsbruk. Det är obegripligt att man inte ens har velat utnyttja de möjligheter till flexibilitet som EU erbjuder.

När det gäller tillgången på strötorv och växttorv som är nödvändiga för jordbruket har regeringen inte kunnat komma med någon som helst konkret förbättring jämfört med nuläget. Det räcker inte med enbart skrivningar om att trygga tillgången. Ersättande och kostnadsneutrala lösningar måste hittas snabbt, eftersom regeringen genom sina egna beslut håller på att köra ner torvutvinningen i hela Finland före utgången av årtiondet.

Utlåtande JsUU 14/2025 rd
Avvikande mening 3

Utbildningen inom naturbruk

De nedskärningar som föreslås i planen för de offentliga finanserna syns i att anslagen för yrkesutbildning minskar och att vuxenutbildningsstödet slopas. Utbildningsanordnarna har i sina utlåtanden uttryckt oro över att inriktningen av besparingarna kan leda till att utbildningsvolymerna eller utbildningens kvalitet försämras och på så sätt försvåra tillgången på kompetent arbetskraft särskilt inom de naturresursekonomins sektorer som är centrala med tanke på ekonomin, välfärden och försörjningsberedskapen. Centern understöder inte ytterligare besparingar som riktas till yrkesutbildningen.

Rovdjurspolitik

Centern anser att vi så snart som möjligt bör finna en lösning för att inleda stamvårdande jakt på stora rovdjur. Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av jaktlagen förde inte frågan framåt i tillräcklig utsträckning. Det finns risk för att stamvårdande jakt på stora rovdjur inte möjliggörs heller under denna riksdagsperiod. Även ekonomiska orsaker talar för att stamvårdande jakt ska möjliggöras. Det blir kostnadsbesparingar i statsfinanserna om ersättningarna för rovdjursskador minskar, liksom bland annat behovet av olika vargprojekt.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 21.5.2025

Anne Kalmari cent
Olga Oinas-Panuma cent